

lo Škerbinek, Janko Pribošič, Rudi Skobe in Marija Benčina), ki naj na podlagi Vodil pregleda dela, ki jih opravlja tajništvo PZS, opravi skupaj z načelniki komisij njihovo analizo in pripravi predlog sprememb del in pravilnika o sistematizaciji delovnih mest za obravnavo na upravnem odboru. Pripravili naj bi za naslednjo sejo upravnega odbora predlog, kaj naj dela pisarna PZS in kakšne naj bodo njene naloge v okviru Planinske zveze

Slovenije, Meddruštvenih odborov in planinskih društev, kakšne naj bodo naloge tajnika in tajništva PZS, razmejili naj bi pristojnosti in odgovornosti, organizacijo dela in izobraževanje delavcev in vodstvenih kadrov oziroma funkcionarjev, financiranje posameznih nalog ter razmejitev pristojnosti znotraj organizacije. Planinska zveza Slovenije res postaja velika organizacija.

SLOVENSKI ALPINIST IN POLARNI POPOTNIK STANE KLEMENC JE BIL V PATAGONIJI

SAM NA POTI PO KONTINENTALNEM LEDU

MARJAN RAZTRESEN

Od odprave leta 1983, ko so slovenski alpinisti v Fitz Royu preplezali prvenstveno smer v vzhodni steni, in po odpravi v vzhodno steno Cerro Torreja (obe gori sta na meji med Argentino in Čilom), na katerih je bil **Stane Klemenc** vodja, s seboj pa je imel takrat najboljše slovenske alpiniste **Frančka Kneza**, **Silva Kara** in **Janeza Jegliča**, ki ga zdaj, žal, ni več, in na drugi poleg njih še tudi že pokojnega **Slavka Svetičiča**, **Petra Podgornika** in **Pavleta Kozjeka**, si je takratni vodja odprave vseskozi želel spet priti v Patagonijo: da bi videl, kaj je za tistimi hribi, na katere so plezali. Ta želja se mu je uresničila šele lani, leta 1999, ko se je 4. oktobra odpravil od doma. Od **Rolanda Garibota**, Argentineca, ki živi v Ameriki, je dobil dober zemljevid s koordinatami za satelitsko navigacijo in ko ga je imel pred seboj, si je zamislil smučarsko in gorniško turo: iz vasi Chalten, ki je leta 1986 sploh še ni bilo (bila je samo gostilna Fitz Roy) in ki je 520 kilometrov daleč od Rio Gallegosa, kamor popotniki priletijo z letalom, in še dalje od mesta Calafate, ki je zdaj prav tako že turistično urejeno. Chalten, tri ure oddaljen od baznega tabora pod Cerro Torrejem in prav toliko daleč od tabora pod Fitz Royem, se je začel razvijati po letu 1986, v njem pa zdaj stalno živi približno 200 ljudi.

»Panorama iz te vasice je fantastična in velik del sem si že zaradi nje želel še enkrat iti v Patagonijo,« pravi Stane Klemenc, »ne v plezalne podvige, ampak na turo s smučmi in na prečenje Hielu Continental, Celinskega ledu na čilski strani, kamor se iz Argentine pride preko meje v ledeni divjini, ki je samo na zemljevidih.«

Kontinentalni led je največje strnjeno območje ledu na Zemlji zunaj obeh zemeljskih polov. Iz Andov se ti 60 do 100 kilometrov dolgi ledeniki stekajo neposredno v Pacifik, na drugi strani pa je znamenita gorska skupina Paine v Čilu, kjer so slovenski alpinisti tudi že preplezali prvenstvene in težavne smeri.

»Prav tako sem dolgo sanjal o Pier Giorgiu, steni in gori, na katero so prvi priplezali argentinski Slovenci; nad to steno sem dolgo navduševal mlajše slovenske alpiniste, vendar doslej na to ni bilo nobenega odziva.

6 Tam bi lahko preplezali katero od ekstremnih smeri po

Takole je bilo na startu in na cilju: s 35 kilogrami hrane in opreme za preživetje je Stane Klemenc prečil Kontinentalni led Patagonije.

sredini stene, ker lažjih tam pač ni mogoče. Morda se doslej za to niso zanimali tudi zato, ker je stena kakšnih deset ur daleč od krajev, do katerih je opremo mogoče prinesiti s konji.«

35 KILOGRAMOV ZA PREŽIVETJE

Lanskega 6. oktobra se je Klemenc z avtobusom pripeljal v vas Chalten in poiskal gorskega vodnika Alberta. Našel ga je v tri ure oddaljeni bazi pod Torrejem, kar je bil za Klemenca prav prijeten sprehod, opravljen v poldrugi uri, in hkrati obujanje spominov na poldrugi mesec življenja pod to goro. Alberto je tam skupino turistov učil hoje po ledeniku in prečenje reke po napeti vrvi nad vodo. Posodil mu je smučni in šotor, kuhalnik si je izposodil že prej, in mu predvsem dal vrsto koristnih

Osamljeni popotnik pod prelazom Marconi: lepo je bilo potovati s smučmi na nogah in za seboj vleči transportno vrečo, teže je bilo z vso prtljago na hrbtu iskati prehode po ledeniški groblji.

nasvetov za hojo po Kontinentalnem ledu, kjer ni niti nobenih poti niti markacij. Klemenc se je nemudoma vrnil v vas, zvečer nakupil še nekaj hrane in se dogovoril, da ga naslednje jutro z avtom odpeljejo 15 kilometrov na jug proti Piedri del Fraile, od koder pelje pot mimo Lago Electrico do ledenika Marconi in na Passo Marconi, kjer se začne Hielo Continental.

Pripravil je torej prtljago, ki jo je skrčil na najnujnejše, vendar je bilo v nahrbtniku in na njem še vedno dobrih 35 kilogramov opreme in hrane za deset dni, vključno s smučmi, šotorom, spalno vrečo in tremi litri goriva za kuhanje, obleko, kratko vrvjo, vponkami, plezalnim pasom, cepinom in derezami ter nekaj zdravili. S seboj ni imel sani, ampak le močno transportno vrečo, v katero je med potjo občasno iz nahrbtnika preložil prtljago in jo vlekel za seboj, ko je smučal, sicer pa je vse nosil na ramah. S seboj ni imel niti radijske postaje in niti telefona, ker tam to ne deluje. »Če bi se poškodoval, bi na kraju nesreče pustil opremo in poskusil priti do ljudi, s hujšo poškodbo pa bi pač poskušal preživeti vsaj teden dni, nakar bi me Alberto verjetno pogrešal in bi me začel iskati,« je dejal Klemenc. »Toda po usodni poškodbi tako in tako vsak tak popotnik ve, kaj ga čaka in na to nihče ne misli resno, sicer bi ostal doma na varnem.«

Tako je tisto popoldne vzel na koncu kolovozne poti pot pod noge in po kar lepih stezicah in skozi lepe bukove gozdove prišel do jezera Electrico. Edino, kar ga je sprva nekoliko vznemirjalo, so bile pumove sledi, na katere je naletel dvakrat, vseskozi pa se je navduševal nad lepimi pticami, podobnimi žolnam, in se veselil številnih zajčjih sledi – pume imajo torej tod dovolj hrane.

VELETOKI LEDENIKOV

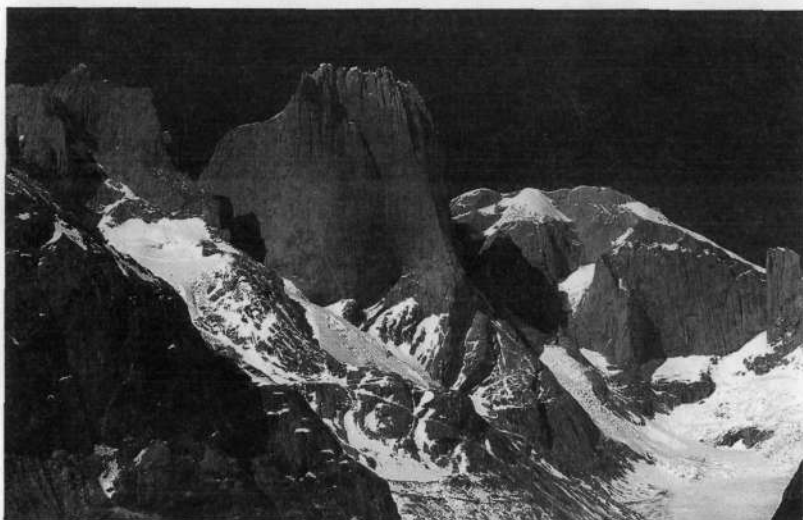
Pri Lagu Marconi se začne ledenik z istim imenom, na katerega je samotni popotnik stopil 8. oktobra, potem ko je pospravil svoj šotorček. Pred seboj je imel 950

višinskih metrov višje prelaz z istim imenom, na katerega se je bilo treba povzpeti po tem ledeniku. Opoldne je prišel na sneg in od tod nekaj časa občudoval gorsko panoramo s skoraj tisočmetersko in popolnoma gladko steno Pier Giorgia, si potem kljub strmini nataknil smučī in z njimi hodil naslednje tri dni, za sabo pa vlekel vrečo s skoraj vso opremo, kar je bilo dosti lažje kot vse nositi na ramenih.

Levo od njegove smeri so se ves čas z mogočnim hru-

Strašljivo je bilo, ko so se nad potjo podirali kot hiše veliki seraki, ki pa na srečo niso dosegli smeri, po kateri je hodil samotarski gorohodec.

Pier Giorgio, iz enega kosa ulita gora

Foto: Stane Klemenc

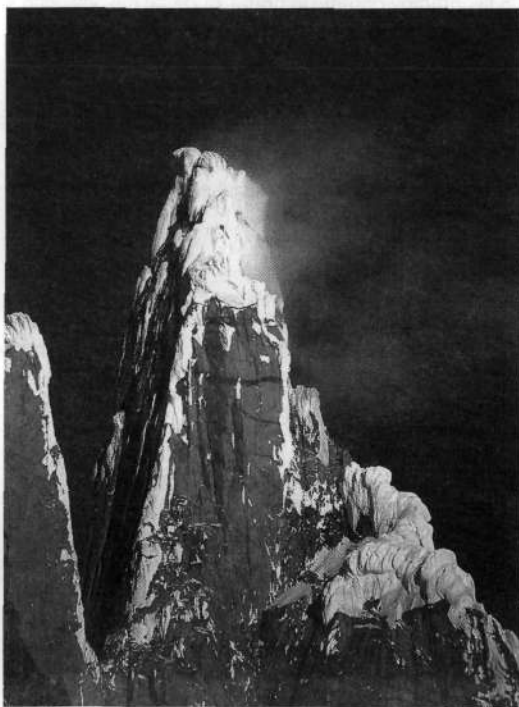
pom podirali ogromni seraki, visoki in široki po kakšnih trideset metrov, kar pa ga je vznemirjalo samo v začetku, dokler ni videl, da se vsi plazovi ustavljajo 30 do 40 metrov pred njegovo potjo. Sicer pa človek računa, je dejal Stane Klemenc, da se ne bo podrl kakšen bistveno večji serak, ki bi lahko ogrozil popotnika. Vreme je bilo tako ta dan kot naslednje dni lepo, kar je za Patagonijo prav presenetljivo. Tako so se smučarju ponujale izredne panorame, pa tudi orientiral se je lahko brez težav že po okoliških markantnih gorskih vrhovih in skorajda ni potreboval satelitske navigacije, s katero je vsak dan samo natančno določil položaj svojega tabora – za vsak primer, če bi se ponoči spremenilo vreme.

S prelaza Marconi se je smučal približno 50 metrov navzdol, tam pa so se mu na Kontinentalnem ledu odprli neizmerno lepi pogledi na velike verige njemu neznanih gorá, ovešenih z grozdi serakov, dolge več sto kilometrov, ki se vlečejo vzporedno z glavno verigo Andov. Tam se na nadmorski višini 1510 metrov na Kontinentalnem ledu v en sam veletok zliva pet velikih ledenikov. Gre za popolnoma ravno ledeno ploskev, ki se rahlo spušča – v dolžini 40 kilometrov za komaj 40 višinskih metrov, kar seveda sploh ni opazno.

»Ta dan sem bil predvsem radoveden, kakšen je Cerro Torre z druge strani,« pravi Klemenc. »Ko sem okoli dveh popoldne prišel na vrh prelaza, sem karseda pohitel, ker sem hotel do večera najti kar najlepši prostor, od koder bi goro fotografiral v večerni svetlobi, kar pa mi je komajda uspelo. Ob sedmih zvečer sem po 18 kilometrih hoje po tem pet kilometrov širokem ledeniku – v celoti sem tiste dni po Kontinentalnem ledu prehodil 35 kilometrov – prišel do prostora s prekrasnim razgledom na goro in začel fotografirati, ne da bi prej postavil šotor. Do mraka sem posnel pet filmov – vsako sekundo je bila drugačna nenavadna svetloba. Vseposod so bile čudovite gore, nekatere od njih s snežnimi gobami na vrhovih.« Šele z mrakom je postavil šotor, ki je bil na tej poti njegov drugi tabor, in si na bencinskem

kuhalniku pripravil izvrstno večerjo – dve juhi, špagete s koščkom salame in piškote za poobedek.

Ponoči je na tej poti vedno odlično spal. Pred spanjem je šotor ob straneh vedno zasul s snegom, da ga morebitni orkanski nočni veter, ki lahko tam pihá s hitrostjo 200 kilometrov in več na uro, ne bi odnesel. Vendar je imel neznansko srečo, saj je bilo vse dni lepo vreme in skoraj brezvetrje, vreme torej, ki je za Patagonijo nenavadno. »To pomeni,« razmišlja Klemenc, »da v Patagoniji za plezanje ni primerno vreme samo decembra in

Takole se je pokazal vrh Cerro Torreja.

Cerro Marconi, ovešen z nevarnimi seraki

januarja, kot smo mislili do zdaj, ampak tudi že prej – sam sem podnevi hodil po ledu celo brez rokavic.«

VELIČASTNO DOŽIVETJE

Naslednje jutro je najprej posušil šotor, prezračil spalno vrečo in vnovič kdove kolikokrat fotografiral iste gore kot prejšnji večer. Ta »odprava enega« je bila pač fotografska, z nje je odpravar prinesel domov 70 poslikanih filmov, samo v teh hribih in v tem ledu pa je v šestih dneh posnel 45 filmov. Toda po nekaj sto metrih hoje je ugotovil, da se je dan prej ustavil prekmalu, kajti od tam se je poleg Cerro Torreja videl še Fitz Roy. Ves dan je potem med potjo fotografiral to veličastno gorsko verigo, tudi nevarni Cerro Adela z ogromno seraki. »Za alpiniste, ki se ne ukvarjajo več z ekstremnim plezanjem, je pot preko Kontinentalnega ledu s pogledi na prekrasne hribe veličastno doživetje,« je prepričan Klemenc. »Ves čas je popotnik med najlepšimi in najtežavnejšimi gorami na svetu. Hoja je vseskozi po ravnem razen vzpona na Celinski led in sestopa z njega.«

Še dan pozneje je po tistem ledeniku hodil nekako 20 kilometrov in prišel do ledenika Viedma, ki napaja ogromno, skoraj sto kilometrov dolgo jezero z enakim imenom. Ker se tudi tamkajšnji ledeniki manjšajo, se je Stane Klemenc odločil, da ne gre navzdol po močno prepokanem in razbitem ledu s številnimi ledeniškimi razpokami niti do jezera Viedma, niti do jezera Argentina, ampak preko prelaza Viento ter v dolino reke Tunel in nazaj v vas Chalten.

Ko se je že tako odločil, je poskušal s Celinskega ledu najti najboljše prehode preko ledeniške groblje do prelaza Viento. S pomočjo satelitske navigacije in zemljevida je ugotovil, kje je in kje mora iti, da bo prišel na Vetrovno sedlo. Vsaj dvakrat je šel preko navdse nevarnega in razbitega dela ledenika ter problematičnih mostov nad razpokami, marsikje je po ledu voda izdoblja potoke, kar je bilo za oktober in za tamkajšnjo zgodnjo pomlad presenetljivo. Vendar je našel dobre preho-

de, čeprav se je moral kdajpakdaj spustiti nekaj metrov v zlizana korita in na drugi strani spet splezati navzgor. V dobrih dveh urah je vendarle prišel preko tega nevarnega dela, ko so se marsikje podirale ogromne skale in ko noben korak ni bil posebno trden. Zvečer, ko je bilo najhujše za njim, se je 500 višinskih metrov pod Vetrovnim sedlom utaboril blizu jezera, ki mu ga je narisal Alberto.

KALVARIJA POSEBNE VRSTE

Četrty dan hoje je dopoldne nadaljeval svojo strmo pot navzgor, najprej z vso prtljago na hrbtu, potem pa je le našel med seboj povezane snežene in ledene jezike, po katerih je lahko smučal ali vsaj vlekkel za seboj svojo vrečo, kar je bilo manj naporno. Okoli poldneva je bil na vrhu Vetrovnega sedla, kjer se mu je odprl pogled na Laguno Tunel in na znane gore, tudi na Cerro Solo nad Laguno Torre. Po počitku in fotografiranju se je odpravil navzdol na chaltensko stran po pokrajini, po kateri od Slovencev – razen argentinskih, znani alpinist in prvi slovenski pristopnik na pobočja osemtisočaka Daulagiri **Dinko Bertonec** iz Bariloče je bil že dvakrat na tem ledeniku – še ni hodil nihče.

»Sestop do jezera Tunel je bila kalvarija posebne vrste,« je pripovedoval Stane Klemenc. »Najprej sem kakšnih 200 višinskih metrov vlekkel vrečo za seboj, potem je zmanjkalo snega in sem jo moral naložiti na rame ter iskati prehode po razbitem in orientacijsko težavnem terenu. Na spodnjem ledeniškem delu sem vendarle opazil koščke poti, večjidel pa sem se motal med skalami, kjer se je večkrat kaj podrlo, dokler po osmih urah v nerodnih smučarskih čevljih in s težkim tovorom nisem s prelaza prišel do jezera.«

Pri jezeru je naletel še na eno neznanko, ki mu jo je opisal že Alberto. Tam teče reka skozi ozko, komaj pet metrov široko, vendar globoko sotesko z izredno dročo vodo s slapovi, in tam je napeta jeklenica, ki se začenja v strmih ploščah in se na drugi strani nerodno 9

konča. Ker si Klemenc ni predstavljal, kako bi na drugo stran spravil vso prtljago, saj niti ni imel dovolj dolge vrvi za preprosto žičnico je sklenil deber prebresti, potem ko je našel najprimernejši kraj. Z nahrbtnikom na ramah je prebredel skoraj do razkoraka globoko vodo, potem ko je transportno vrečo položil na bregu na gladko skalo in jo navezal na vrv, katere drugi konec je nesel s seboj. Na plitvini na drugi strani je z vrvo potegnill k sebi še vrečo, ki je kot gliser priplavala k njemu in spotoma zajela le kakšen liter vode. Iz vreče je zllil vodo, našel prehod na vrh granitnih plošč in v pol ure po desetih urah skoraj neprekinjene hoje prišel do jezera. Ob vodi si je v narodnem parku na kraju z lepim razgledom postavil šotor, čeprav bi po predpisih moral iti še kakšno uro dalje do uradnega tabornega prostora; »vendar nisem premaknil niti skale in po mojem odhodu ni bilo videti, da bi bil kdo tam«.

PRIPRAVA NA NOVO LEDENO PUSTOLOVŠČINO

Zadnji dan tega popotovanja ga je čakala še dolga pot do vasi Chalten, večidel po stezi, kajti tod že pogosteje hodijo ljudje. Po treh kilometrih po gozdovih in močvirjih je prišel do razpotja, kjer bi se lahko odločil za pot čez hribe, pa se je za tri ure daljšo in slabšo, a fotografsko zanimivejšo različico. Po enajstih urah hoje je že v trdi noči prišel približno uro pred vas Chalten, kjer je še enkrat postavil šotor, da bi naslednje jutro še od tod fotografiral, kar bi se mu postavilo pred objektiv. Šesti dan potovanja je tako zvečer prišel v vas, ostal tam ves naslednji dan, da bi fotografiral Cerro Torre, a se mu je skrll in se spet pokazal šele dan pozneje. Ta dan je samotni slovenski popotnik najel konja in gaučo je šel z njim, isti **Rodolfo Guerra**, ki je slovenski odpra-

Prehod z ledenika pod Vetrno sedlo (Passo Viento)

vi leta 1986 s konji nosil opremo in hrano pod goro, le da ima zdaj že 20 konj, novo hišo, ženo in precej kilogramov več, kot jih je imel takrat. Približno pet ur sta jahala tod, kjer je Klemenc prejšnji dan hodil, potem sta se vrnila v vasico, od koder se je naš popotnik po ledenih prostranstvih Kontinentalnega ledu vrnil domov.

Tura po Hielu Continental je sodila med Klemenceve ture po polarnih območjih in kot ena od priprav na Južni tečaj. Na pot naj bi odšli isti štirje, ki so bili lani na Severnem tečaju in predlanskim na najvišji gori Antarktike, na Mount Vinsonu, se pravi ob Klemencu še **Stipe Božič**, **Viki Grošelj** in **Rafko Vodišek**. Na Kontinentalnem ledu je preizkusil, kako se na neznanem ledenem in sneženem terenu napreduje s težko prtljago.

Sicer pa namerava Klemenc pred tem, že letošnjega aprila, peljati na Severni tečaj skupino slovenskih ekstremnih turistov, v kateri bo tudi nekaj žensk – da bo tudi na najsevernejši točki našega planeta stala Slovenka.

NAPRAVICA, KI NAM POMAGA DOLOČITI TOČEN KRAJ V NARAVI, KJER SMO TISTI TRENUTEK

GLOBAL POSITIONING SYSTEM – GPS

BOJAN ROTOVNIK

Vsakdo, ki se poda na sebi neznan teren, se mora na njem tudi orientirati, če se ne želi izgubiti. Že iz zgodovine poznamo veliko možnosti orientiranja, kot so določanje smeri neba s pomočjo znakov v naravi (sonce, nebesna telesa, veter ipd.) in s pomočjo tehničnih pripomočkov. Ti so se iz obdobja v obdobje spreminjali oziroma dopolnjevali, medtem ko so znaki v naravi ostajali enaki, le da smo jih sčasoma spoznali vedno več in vedno bolje.

Med tehnične pripomočke za orientiranje na terenu štejemo predvsem kompas, karto in višinomer, brez katerih smo na zahtevnejših terenih skoraj izgubljeni. In ker gre razvoj dalje, smo v devetdesetih letih tega stoletja pridobili za splošno civilno uporabo sistem, ki skoraj v celoti nadomešča kompas in višinomer, v določenih primerih pa tudi karto. Ta novost, če jo tako imenujem zaradi maloštevilnih izboljšav na tem področju v celotni zgodovini, predstavlja kar revolucionarna-

ren napredek v orientaciji, ki bo sčasoma postal tudi nepogrešljiv pripomoček v vsakdanjem življenju skoraj vsakega Zemljana in tudi gornika. Ta sistem se imenuje GPS.

KAJ JE GPS?

GPS (Global Positioning System) je kratica za globalni satelitski sistem za določanje položaja oziroma stojišča na zemeljski površini. Še v bližnji preteklosti sta si bila zelo konkurenčna ameriški NAVSTAR GPS in ruski GLONASS. Sedaj že obstajajo sprejemniki, ki kombinirajo signale iz obeh sistemov in tako se poveča natančnost določanja položaja. Ker je ruski sistem zaradi finančnih težav zelo opešal, se bom v članku posvetil amerškemu sistemu, ki je dosegel visoko stopnjo razvitosti in predvsem komercializacije za civilno uporabo.

Razvoj 12 milijard ameriških dolarjev vrednega sistema se je začel leta 1970 v amerškem obrambnem ministertvu (Department of Defense) oziroma v ameriški